

توزیع درآمد در ایران

سال ۱۴۰۳

دفتر جمعیت، نیروی کار و اقتصاد خانوار
شهریورماه ۱۴۰۴

پیشگفتار

توزیع عادلانه درآمد همواره از مهم‌ترین مباحث در اقتصاد کشورهای مختلف جهان است. شاخص‌های نابرابری معیاری برای ارزیابی عملکرد اقتصادی کشورها در خصوص توزیع درآمد محسوب می‌شود. بعد از عنوان شدن طرح کاهش فقر در جهان، چگونگی توزیع درآمد بیشتر از قبل مورد توجه قرار گرفت، زیرا در دنیای امروز بزرگترین عامل ایجاد کننده فقر نه کمبود درآمد بلکه توزیع ناعادلانه آن است. در تعریف عامیانه توزیع عادلانه و ناعادلانه درآمد می‌توان گفت: "در صورتی که یک فرد در جامعه تمامی درآمد را در اختیار داشته باشد توزیع درآمد ناعادلانه‌ترین وضع ممکن است و زمانی که تمامی افراد به یک نسبت از کل درآمد جامعه بهره‌مند شوند عادلانه‌ترین حالت وجود دارد". امروزه سخن مطرح شده در جهان یکسان بودن سهم تمامی گروه‌ها از درآمد کشور نیست بلکه مساله مهم توزیع عادلانه بر مبنای توانایی‌های افراد مختلف است که می‌تواند به ایجاد توازن و تعادل بیشتر در جامعه بیانجامد. طبق موازین علمی تقسیم درآمد در یک کشور باید به نحوی باشد که سهم بیشتری از مردم در طبقه متوسط جای بگیرند. در یک جامعه متعادل شمار ثروتمندان و فقیران در کشور بسیار کم است زیرا وجود گروه‌های بسیار پردرآمد یا بسیار کم-درآمد نشان دهنده توزیع نامتناسب درآمد در آن منطقه است. برای محاسبه میزان عدالت در توزیع درآمد از سهم درآمدی که هر یک از گروه‌های جامعه بدست می‌آورند استفاده می‌شود. اگر فاصله بین درآمدی که ده درصد پایین‌ترین گروه جامعه بدست می‌آورند با درآمد ده درصد از بالاترین افراد، تفاوت زیادی داشته باشد نشان دهنده توزیع ناعادلانه درآمد در یک سرزمین است.

چون بیشتر یا کمتر شدن ضریب جینی به تنهایی نمی‌تواند وضعیت توزیع درآمد را در جامعه نشان دهد، بنابراین برای محاسبه میزان عدالت در توزیع درآمد، سهم درآمدی که هر یک از گروه‌های جامعه بدست می‌آورند نیز محاسبه می‌شود. اگر فاصله بین درآمدی که ده، بیست و چهل درصد پایین‌ترین گروه جامعه بدست می‌آورند با درآمد ده، بیست و چهل درصد از پردرآمدترین افراد، تفاوت زیادی داشته باشد نشان دهنده توزیع ناعادلانه درآمد در یک سرزمین است.

در حوزه توزیع درآمد شاخص‌های دیگری همچون شاخص تیل، اتکینسون و پالما نیز برای تبیین بهتر وضعیت پردرآمدها و کم‌درآمدها وجود دارد که در این گزارش مورد بررسی قرار خواهد گرفت. طرح آمارگیری هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی مرکز آمار ایران معتبرترین و تنها طرحی است که امکان محاسبه شاخص‌های نابرابری را در مناطق شهری و روستایی و کل کشور در اختیار متخصصین قرار می‌دهد. از این‌رو سال‌هاست که شاخص‌های نابرابری توسط مرکز آمار ایران محاسبه و به سیاست‌گذاران، اقتصاددانان و کاربران اصلی طرح ارایه می‌شود.

گزارش حاضر بر اساس محاسبات صورت گرفته بر روی داده‌های این طرح در سال ۱۴۰۳ است. برای بررسی بهتر، شاخص‌ها برای تعدادی از سال‌های قبل از ۱۴۰۳ نیز ارایه شده است.

توزیع درآمد در یک نگاه

۱- ضریب جینی سالانه در نقاط شهری، روستایی و کل کشور سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳

شرح	۱۴۰۲	۱۴۰۳
کل کشور.....	۰/۳۹۷۹	۰/۳۸۷۰
شهری.....	۰/۳۸۲۰	۰/۳۶۸۹
روستایی.....	۰/۳۵۸۳	۰/۳۵۳۲

۲- نسبت هزینه ۱۰، ۲۰ و ۴۰ درصد پرهزینه‌ترین به ۱۰، ۲۰ و ۴۰ درصد کم‌هزینه‌ترین جمعیت سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳

شرح	کل کشور		شهری		روستایی	
	۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۲	۱۴۰۳
نسبت هزینه ده درصد پر هزینه‌ترین به ده درصد کم هزینه‌ترین جمعیت	۱۳.۹۵	۱۳.۲۵	۱۱.۸۸	۱۱.۱۴	۱۰.۲۶	۱۰.۱۸
نسبت هزینه بیست درصد پر هزینه‌ترین به بیست درصد کم هزینه‌ترین جمعیت	۷.۹۹	۷.۶۲	۷.۰۵	۶.۶۶	۶.۴۰	۶.۳۶
نسبت هزینه چهل درصد پر هزینه‌ترین به چهل درصد کم هزینه‌ترین جمعیت	۴.۲۰	۴.۰۶	۳.۸۸	۳.۷۲	۳.۶۵	۳.۵۹

۳- سایر شاخص‌های توزیع درآمد سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳

شرح	کل کشور		شهری		روستایی	
	۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۲	۱۴۰۳
شاخص پالما	۱.۹۵	۱.۸۴	۱.۷۹	۱.۶۷	۱.۵۶	۱.۵۱
شاخص تیل	۰.۲۷۲۳	۰.۲۵۵۰	۰.۲۵۲۱	۰.۲۳۳۰	۰.۲۱۴۲	۰.۲۰۷۲
شاخص اتکینسون	۰.۲۳۴۹	۰.۲۲۴۱	۰.۲۱۵۱	۰.۲۰۲۳	۰.۱۹۱۹	۰.۱۸۸۰

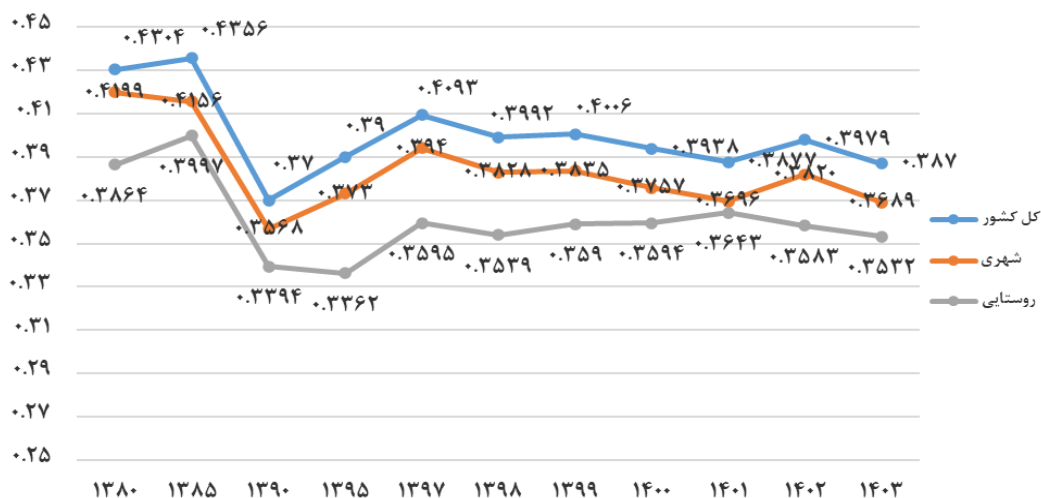
شاخص‌های توزیع درآمد در ایران

در سال ۱۴۰۳ ضریب جینی خانوارهای ایرانی ۰.۳۸۷۰ است که در مقایسه با سال قبل ۰.۰۱۰۹ کاهش نشان می‌دهد. همچنین ضریب جینی خانوارهای شهری و روستایی کل کشور به ترتیب ۰.۳۶۸۹ و ۰.۳۵۳۲ که نسبت به سال قبل به ترتیب ۰.۰۱۳۱ و ۰.۰۰۵۱ کاهش نشان می‌دهد.

۴- ضریب جینی خانوارهای کل کشور، شهری و روستایی

روستایی	شهری	کل کشور	شرح
۰.۳۸۶۴	۰.۴۱۹۹	۰.۴۳۰۴	۱۳۸۰
۰.۳۹۹۷	۰.۴۱۵۶	۰.۴۳۵۶	۱۳۸۵
۰.۳۳۹۴	۰.۳۵۶۸	۰.۳۷۰۰	۱۳۹۰
۰.۳۳۶۲	۰.۳۷۳۰	۰.۳۹۰۰	۱۳۹۵
۰.۳۵۹۵	۰.۳۹۴۰	۰.۴۰۹۳	۱۳۹۷
۰.۳۵۳۹	۰.۳۸۲۸	۰.۳۹۹۲	۱۳۹۸
۰.۳۵۹۰	۰.۳۸۳۵	۰.۴۰۰۶	۱۳۹۹
۰.۳۵۹۴	۰.۳۷۵۷	۰.۳۹۳۸	۱۴۰۰
۰.۳۶۴۳	۰.۳۶۹۶	۰.۳۸۷۷	۱۴۰۱
۰.۳۵۸۳	۰.۳۸۲۰	۰.۳۹۷۹	۱۴۰۲
۰.۳۵۳۲	۰.۳۶۸۹	۰.۳۸۷۰	۱۴۰۳

نمودار ۱- ضریب جینی کل کشور و مناطق شهری و روستایی

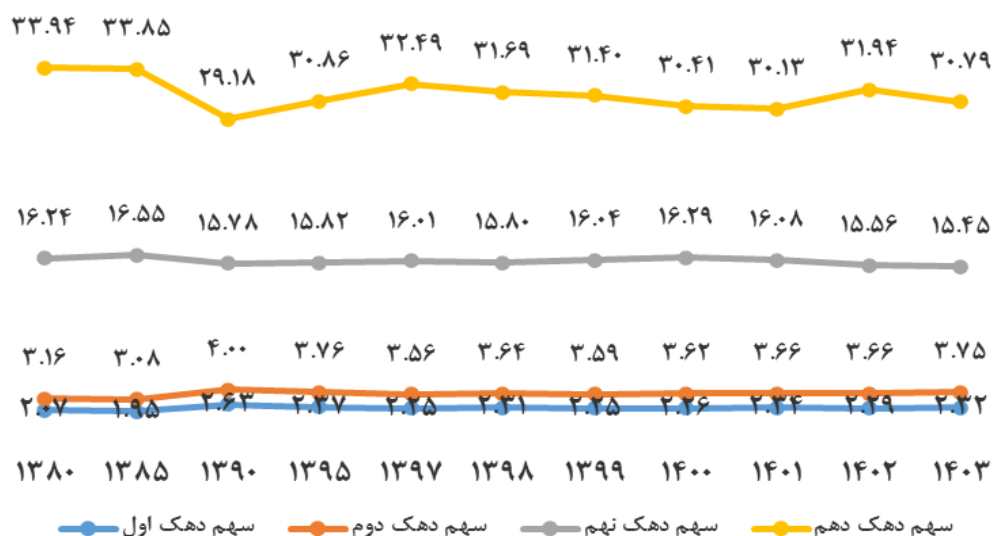
✓ سهم هزینه‌ها در هر یک از دهک‌ها، یکی دیگر از شاخص‌های توزیع درآمد است که جابه‌جایی هزینه در دهک‌ها را نشان می‌دهد.

در سال ۱۴۰۳ سهم هزینه در دهک خانوارهای کل کشور نسبت به سال قبل تا دهک هشتم افزایشی بوده و این سهم در دهک نهم و دهم کاهش نشان می‌دهد.

۵- سهم دهک‌های هزینه خانوارهای کل کشور (درصد)

شرح	سهم دهک اول	سهم دهک دوم	سهم دهک سوم	سهم دهک چهارم	سهم دهک پنجم	سهم دهک ششم	سهم دهک هفتم	سهم دهک هشتم	سهم دهک نهم	سهم دهک دهم
۱۳۸۰	۲۰.۷	۳.۱۶	۴.۰۸	۵.۲۷	۶.۴۸	۷.۵۷	۹.۴۵	۱۱.۷۴	۱۶.۲۴	۳۳.۹۴
۱۳۸۵	۱.۹۵	۳.۰۸	۴.۰۱	۵.۰۵	۶.۲۰	۸.۱۱	۹.۳۳	۱۱.۸۸	۱۶.۵۵	۳۳.۸۵
۱۳۹۰	۲.۶۳	۴.۰۰	۴.۹۸	۶.۰۰	۷.۰۸	۸.۳۳	۹.۹۲	۱۲.۱۰	۱۵.۷۸	۲۹.۱۸
۱۳۹۵	۲.۳۷	۳.۷۶	۴.۷۷	۵.۷۷	۶.۸۴	۸.۰۹	۹.۷۲	۱۲.۰۱	۱۵.۸۲	۳۰.۸۶
۱۳۹۷	۲.۲۵	۳.۵۶	۴.۵۴	۵.۵۱	۶.۵۳	۷.۷۸	۹.۴۵	۱۱.۹۰	۱۶.۰۱	۳۲.۴۹
۱۳۹۸	۲.۳۱	۳.۶۴	۴.۶۴	۵.۶۴	۶.۷۴	۷.۹۸	۹.۶۰	۱۱.۹۵	۱۵.۸۰	۳۱.۶۹
۱۳۹۹	۲.۲۵	۳.۵۹	۴.۶۰	۵.۶۰	۶.۷۳	۸.۰۰	۹.۶۹	۱۲.۱۰	۱۶.۰۴	۳۱.۴۰
۱۴۰۰	۲.۲۶	۳.۶۲	۴.۶۷	۵.۶۸	۶.۸۱	۸.۱۶	۹.۸۴	۱۲.۲۶	۱۶.۲۹	۳۰.۴۱
۱۴۰۱	۲.۳۴	۳.۶۶	۴.۷۵	۵.۷۹	۶.۹۳	۸.۲۶	۹.۸۹	۱۲.۱۶	۱۶.۰۸	۳۰.۱۳
۱۴۰۲	۲.۲۹	۳.۶۶	۴.۷۱	۵.۷۲	۶.۸۲	۸.۰۴	۹.۵۴	۱۱.۷۳	۱۵.۵۶	۳۱.۹۴
۱۴۰۳	۲.۳۲	۳.۷۵	۴.۸۳	۵.۸۷	۶.۹۶	۸.۲۵	۹.۸۲	۱۱.۹۷	۱۵.۴۵	۳۰.۷۹

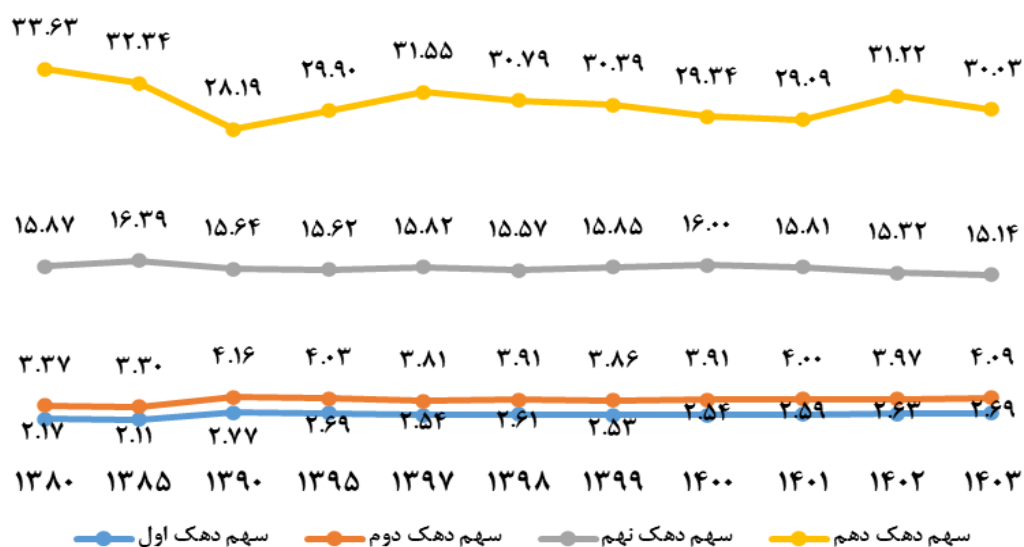
نمودار ۲ - سهم دهک‌های هزینه خانوارهای کل کشور

در سال ۱۴۰۳، سهم هزینه خانوارهای مناطق شهری نسبت به سال قبل از دهک اول تا دهک هشتم افزایشی بوده و در دو دهک نهم و دهم کاهش را نشان می‌دهد.

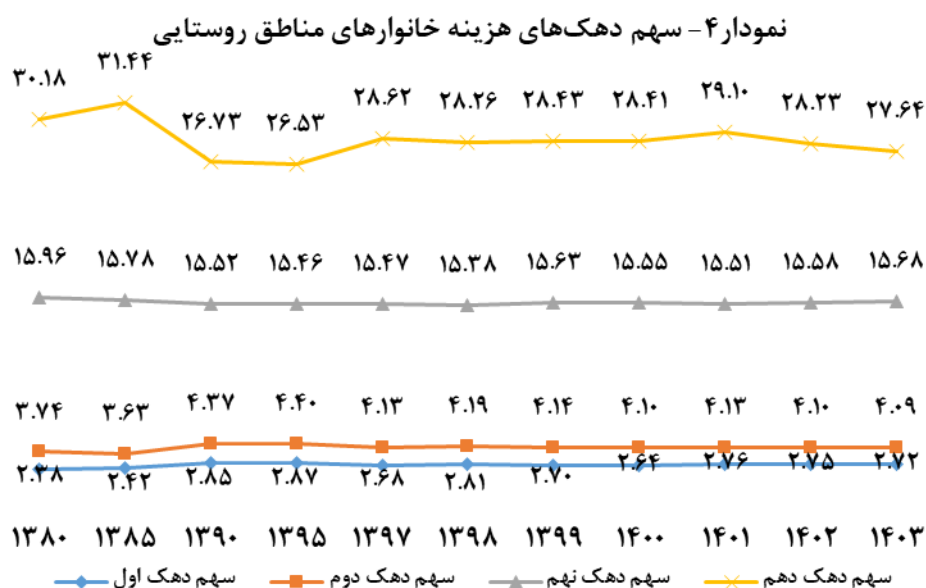
۶- سهم دهک‌های هزینه خانوارهای مناطق شهری (درصد)										شرح
سهم دهک اول	سهم دهک دوم	سهم دهک سوم	سهم دهک چهارم	سهم دهک پنجم	سهم دهک ششم	سهم دهک هفتم	سهم دهک هشتم	سهم دهک نهم	سهم دهک دهم	
۲.۱۷	۳.۳۷	۴.۳۸	۵.۴۱	۶.۴۸	۷.۷۵	۹.۳۱	۱۱.۶۳	۱۵.۸۷	۳۳.۶۳	۱۳۸۰
۲.۱۱	۳.۳۰	۴.۳۲	۵.۴۰	۶.۸۵	۷.۷۵	۹.۴۲	۱۲.۱۱	۱۶.۳۹	۳۲.۳۴	۱۳۸۵
۲.۷۷	۴.۱۶	۵.۱۸	۶.۱۷	۷.۲۳	۸.۴۹	۱۰.۰۱	۱۲.۱۶	۱۵.۶۴	۲۸.۱۹	۱۳۹۰
۲.۶۹	۴.۰۳	۵.۰۲	۵.۹۵	۶.۹۵	۸.۱۹	۹.۷۴	۱۱.۹۰	۱۵.۶۲	۲۹.۹۰	۱۳۹۵
۲.۵۴	۳.۸۱	۴.۷۳	۵.۶۲	۶.۶۳	۷.۸۷	۹.۵۵	۱۱.۸۹	۱۵.۸۲	۳۱.۵۵	۱۳۹۷
۲.۶۱	۳.۹۱	۴.۸۷	۵.۸۴	۶.۸۵	۸.۰۸	۹.۶۳	۱۱.۸۶	۱۵.۵۷	۳۰.۷۹	۱۳۹۸
۲.۵۳	۳.۸۶	۴.۸۳	۵.۸۳	۶.۸۵	۸.۱۰	۹.۷۷	۱۱.۹۹	۱۵.۸۵	۳۰.۳۹	۱۳۹۹
۲.۵۴	۳.۹۱	۴.۹۰	۵.۹۰	۷.۰۰	۸.۲۸	۹.۹۲	۱۲.۲۲	۱۶.۰۰	۲۹.۳۴	۱۴۰۰
۲.۵۹	۴.۰۰	۵.۰۱	۶.۰۲	۷.۱۱	۸.۳۶	۹.۸۹	۱۲.۱۲	۱۵.۸۱	۲۹.۰۹	۱۴۰۱
۲.۶۳	۳.۹۷	۴.۹۴	۵.۹۱	۶.۸۹	۸.۰۴	۹.۴۸	۱۱.۶۰	۱۵.۳۲	۳۱.۲۲	۱۴۰۲
۲.۶۹	۴.۰۹	۵.۱۱	۶.۰۵	۷.۱۰	۸.۲۷	۹.۷۸	۱۱.۷۵	۱۵.۱۴	۳۰.۰۳	۱۴۰۳

نمودار ۳- سهم دهک‌های هزینه خانوارهای مناطق شهری

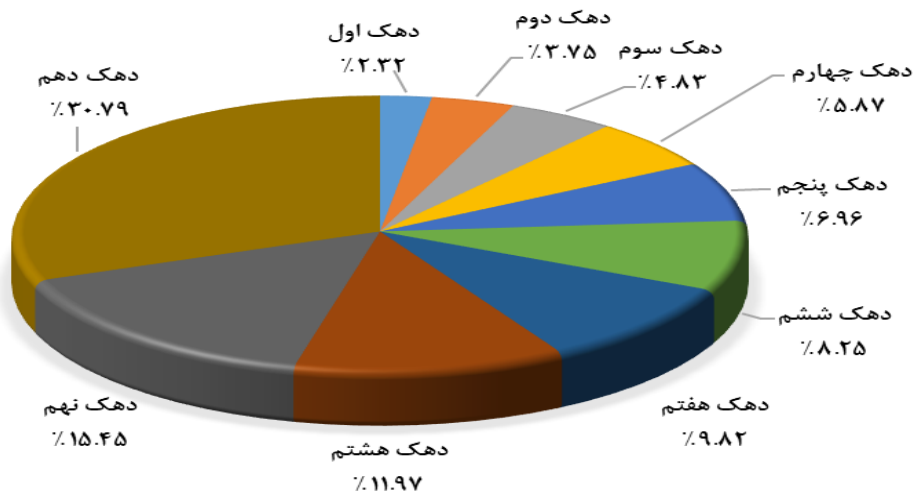

در سال ۱۴۰۳ سهم هزینه خانوارهای مناطق روستایی نسبت به سال قبل در دهک های اول، دوم و دهم کاهشی بوده و در سایر دهک ها افزایش را نشان می‌دهد.

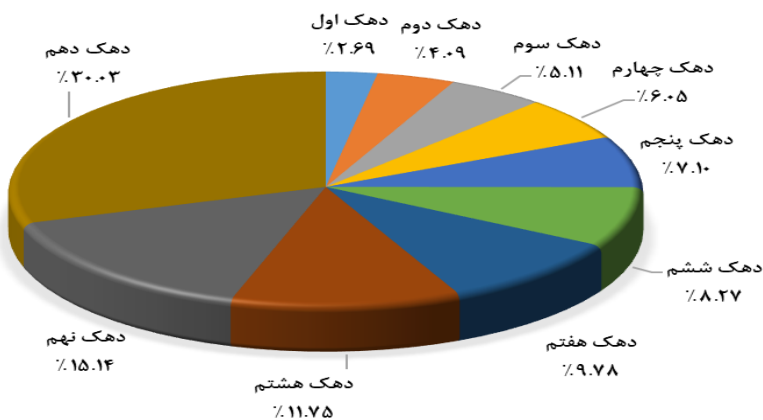
۷- سهم دهک‌های هزینه خانوارهای مناطق روستایی (درصد)										شرح
سهم دهک اول	سهم دهک دوم	سهم دهک سوم	سهم دهک چهارم	سهم دهک پنجم	سهم دهک ششم	سهم دهک هفتم	سهم دهک هشتم	سهم دهک نهم	سهم دهک دهم	
۲.۳۸	۳.۷۴	۴.۷۷	۵.۷۹	۶.۹۱	۸.۲۲	۹.۸۷	۱۲.۱۹	۱۵.۹۶	۳۰.۱۸	۱۳۸۰
۲.۴۲	۳.۶۳	۴.۵۹	۵.۵۴	۶.۶۰	۷.۸۷	۹.۵۰	۱۲.۶۴	۱۵.۷۸	۳۱.۴۴	۱۳۸۵
۲.۸۵	۴.۳۷	۵.۴۳	۶.۴۴	۷.۵۰	۸.۷۴	۱۰.۲۳	۱۲.۱۹	۱۵.۵۲	۲۶.۷۳	۱۳۹۰
۲.۸۷	۴.۴۰	۵.۵۰	۶.۵۲	۷.۵۸	۸.۷۴	۱۰.۲۰	۱۲.۲۲	۱۵.۴۶	۲۶.۵۳	۱۳۹۵
۲.۶۸	۴.۱۳	۵.۱۹	۶.۱۸	۷.۲۵	۸.۴۸	۱۰.۰۰	۱۱.۹۹	۱۵.۴۷	۲۸.۶۲	۱۳۹۷
۲.۸۱	۴.۱۹	۵.۲۵	۶.۲۳	۷.۳۰	۸.۵۰	۱۰.۰۵	۱۲.۰۳	۱۵.۳۸	۲۸.۲۶	۱۳۹۸
۲.۷۰	۴.۱۴	۵.۱۸	۶.۱۸	۷.۲۵	۸.۴۸	۹.۹۵	۱۲.۰۸	۱۵.۶۳	۲۸.۴۳	۱۳۹۹
۲.۶۴	۴.۱۰	۵.۱۹	۶.۲۱	۷.۲۵	۸.۵۱	۱۰.۰۱	۱۲.۱۳	۱۵.۵۵	۲۸.۴۱	۱۴۰۰
۲.۷۶	۴.۱۳	۵.۰۸	۶.۰۳	۷.۱۱	۸.۳۵	۹.۹۰	۱۲.۰۳	۱۵.۵۱	۲۹.۱۰	۱۴۰۱
۲.۷۵	۴.۱۰	۵.۱۲	۶.۱۳	۷.۲۵	۸.۵۶	۱۰.۱۰	۱۲.۱۷	۱۵.۵۸	۲۸.۲۳	۱۴۰۲
۲.۷۲	۴.۰۹	۵.۲۱	۶.۳۰	۷.۳۹	۸.۶۱	۱۰.۱۴	۱۲.۲۳	۱۵.۶۸	۲۷.۶۴	۱۴۰۳

نمودار ۵- سهم دهک‌های هزینه خانوارهای کل کشور ۱۴۰۳

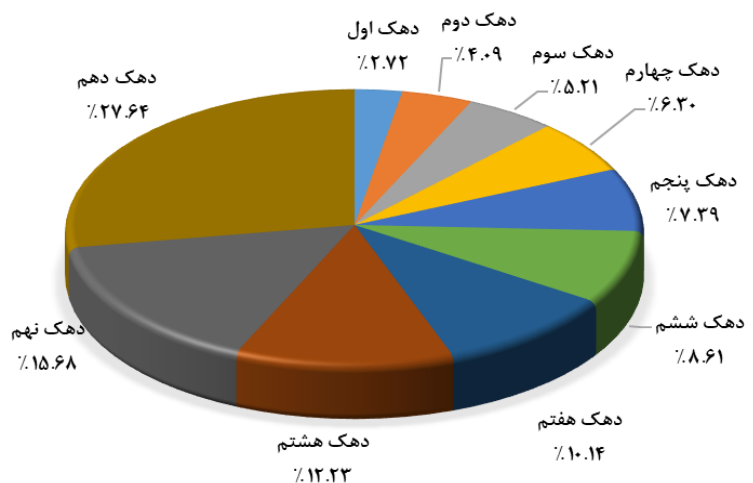

نمودار ۶- سهم دهک‌های هزینه خانوارهای مناطق شهری ۱۴۰۳

بررسی سهم دهک‌ها در مناطق شهری نشان می‌دهد سهم دهک‌های اول الی هشتم نسبت به سال گذشته افزایشی و سهم دهک‌های نهم و به‌ویژه دهم کاهش یافته است.

نمودار ۷- سهم دهک‌های هزینه خانوارهای مناطق روستایی ۱۴۰۳

با بررسی سهم دهک‌ها در مناطق روستایی مشاهده می‌شود، سهم دهک‌های اول و دوم نسبت به سال گذشته تقریباً ثابت و سهم دهک‌های سوم الی دهک نهم افزایشی و سهم دهک دهم کاهش یافته است.

✓ نسبت هزینه ده، بیست و چهل درصد پرهزینه‌ترین به ده، بیست و چهل درصد کم‌هزینه‌ترین جمعیت از دیگر شاخص‌های توزیع درآمد است که نشان‌دهنده وضعیت پرهزینه‌ترین دهک‌ها به کم‌هزینه‌ترین دهک‌ها است.

✓ سهم بیست درصد کم‌هزینه‌ترین و پرهزینه‌ترین جمعیت، دو شاخصی است که نشان می‌دهد مجموع دو دهک بالا و مجموع دو دهک پایین، هر کدام چه سهمی از کل درآمد (هزینه) موجود در جامعه را به خود اختصاص داده‌اند.

✓ از دیگر شاخص‌های توزیع درآمد شاخص‌های پالما، تیل و اتکینسون است که هر کدام به نوعی بهبود یا عدم بهبود وضعیت توزیع درآمد را نشان می‌دهد.

در سال ۱۴۰۳ سهم بیست درصد کم‌هزینه‌ترین ۶۰۷ درصد که نسبت به سال قبل افزایش و سهم بیست درصد پرهزینه‌ترین جمعیت در کل کشور ۴۶.۲۴ درصد است که نسبت به سال قبل کاهش یافته است.

نسبت ده، بیست و چهل درصد پرهزینه‌ترین به ده، بیست و چهل درصد کم‌هزینه‌ترین جمعیت در کل کشور به ترتیب ۱۳.۲۵، ۷.۶۲ و ۴۰.۰۶ است که نسبت به سال قبل هر سه شاخص کاهش یافته اند.

شاخص پالما نسبت هزینه ده درصد پرهزینه‌ترین جمعیت به هزینه چهل درصد کم‌هزینه‌ترین جمعیت است. این شاخص در کل کشور در سال ۱۴۰۳ به ۱.۸۴ درصد رسیده است که نسبت به سال قبل کاهش نشان می‌دهد. به عبارت دیگر در حالی که در سال ۱۴۰۲ هزینه دهک دهم (پرهزینه‌ترین دهک) حدود ۲ برابر مجموع هزینه چهار دهک پایینی (کم‌هزینه‌ترین دهک‌ها) بوده در سال ۱۴۰۳ این نسبت به صورت محسوسی کمتر شده است.

شاخص تیل بر مفهوم آنتروپی استوار است و آنتروپی به مفهوم اطلاع انتظاری در توزیع درآمد است. این شاخص نیز همانند ضریب جینی هر چه به صفر نزدیک‌تر باشد نشان‌دهنده برابری بیشتر است. این شاخص در کل کشور از ۰.۲۷۲۳ در سال ۱۴۰۲ به ۰.۲۵۵۰ در سال ۱۴۰۳ کاهش یافته است.

شاخص اتکینسون بر مفهوم میزان اجتناب از نابرابری استوار است. اتکینسون به رابطه بین کارایی و نابرابری توجه می‌کند و معتقد است شاخص نابرابری باید به نحوی طراحی شود که به کمک آن بتوان تشخیص داد که جامعه برای کاهش نابرابری به یک میزان معین حاضر است از چه مقدار از درآمد و تولید جاری چشم‌پوشی نماید. این شاخص نیز همانند تیل و جینی هر چه به صفر نزدیک‌تر باشد نشان‌دهنده برابری بیشتر است. این شاخص در سال ۱۴۰۳ در کل کشور به ۰.۲۲۴۱ رسیده که نسبت به سال قبل کاهش یافته است.

۸- سایر شاخص‌های توزیع درآمد خانوارهای کل کشور

شرح	سهم بیست درصد کم هزینه ترین جمعیت (درصد)	نسبت هزینه ده درصد پر هزینه ترین به ده درصد کم هزینه ترین جمعیت	نسبت هزینه بیست درصد پر هزینه ترین به بیست درصد کم هزینه ترین جمعیت	نسبت هزینه چهل درصد پر هزینه ترین به چهل درصد کم هزینه ترین جمعیت	سهم بیست درصد پر هزینه ترین جمعیت (درصد)	شاخص پالما	شاخص تیل	شاخص اتکنیسون
۱۳۸۰	۵.۲۲	۱۶.۴۳	۹.۶۱	۴.۹۰	۵۰.۱۸	۲.۳۳	۰.۳۱۸۶	۰.۲۷۱۵
۱۳۸۵	۵.۰۲	۱۷.۴۰	۱۰.۰۴	۵.۰۹	۴۷.۵۲	۱.۹۳	۰.۲۶۹۶	۰.۲۳۲۴
۱۳۹۰	۶.۶۳	۱۱.۰۹	۶.۷۸	۳.۸۰	۴۴.۹۸	۱.۶۸	۰.۲۳۲۵	۰.۲۰۸۱
۱۳۹۵	۶.۱۳	۱۲.۹۹	۷.۶۱	۴.۱۰	۴۶.۶۷	۱.۸۵	۰.۲۵۸۳	۰.۲۲۵۸
۱۳۹۷	۵.۸۰	۱۴.۴۵	۸.۳۶	۴.۴۱	۴۸.۵۰	۲.۰۵	۰.۲۸۷۱	۰.۲۴۶۱
۱۳۹۸	۵.۹۶	۱۳.۶۹	۷.۹۷	۴.۲۵	۴۷.۴۹	۱.۹۵	۰.۲۷۲۰	۰.۲۳۵۵
۱۳۹۹	۵.۸۳	۱۳.۹۶	۸.۱۳	۴.۳۲	۴۷.۴۴	۱.۹۶	۰.۲۷۲۱	۰.۲۳۷۹
۱۴۰۰	۵.۸۸	۱۳.۴۶	۷.۹۴	۴.۲۴	۴۶.۷۰	۱.۸۷	۰.۲۶۰۲	۰.۲۳۱۲
۱۴۰۱	۶.۰۱	۱۲.۸۶	۷.۶۹	۴.۱۳	۴۶.۲۱	۱.۸۲	۰.۲۵۲۴	۰.۲۲۴۴
۱۴۰۲	۵.۹۵	۱۳.۹۵	۷.۹۹	۴.۲۰	۴۷.۵۰	۱.۹۵	۰.۲۷۲۳	۰.۲۳۴۹
۱۴۰۳	۶.۰۷	۱۳.۲۵	۷.۶۲	۴.۰۶	۴۶.۲۴	۱.۸۴	۰.۲۵۵۰	۰.۲۲۴۱

در سال ۱۴۰۳ در مناطق شهری سهم بیست درصد کم‌هزینه‌ترین ۶.۷۹ درصد که نسبت به سال ۱۴۰۲ افزایش و سهم بیست درصد پرهزینه‌ترین جمعیت ۴۵.۱۷ درصد که نسبت به سال قبل کاهش یافته است.

نسبت ده، بیست و چهل درصد پرهزینه‌ترین به ده، بیست و چهل درصد کم‌هزینه‌ترین جمعیت در مناطق شهری به ترتیب ۱۱.۱۴، ۶.۶۶ و ۳.۷۲ است که نسبت به سال قبل هر سه شاخص کاهش یافته اند.

شاخص پالما نسبت هزینه ده درصد پرهزینه‌ترین جمعیت به هزینه چهل درصد کم‌هزینه‌ترین جمعیت است. این شاخص در سال ۱۴۰۳ در مناطق شهری ۱.۶۷ است که نسبت به سال قبل کاهش نشان می‌دهد.

شاخص های تیل و اتکینسون در سال ۱۴۰۳ در مناطق شهری به ترتیب ۰.۲۳۳۰ و ۰.۲۰۲۳ است که هر دو شاخص نسبت به سال قبل کاهش یافته است.

۹- سایر شاخص‌های توزیع درآمد خانوارهای مناطق شهری

شرح	سهم بیست درصد کم هزینه‌ترین جمعیت (درصد)	نسبت هزینه ده درصد پر هزینه‌ترین به ده درصد کم هزینه‌ترین جمعیت	نسبت هزینه بیست درصد پر هزینه‌ترین به کم هزینه‌ترین جمعیت	نسبت هزینه چهل درصد پر هزینه‌ترین به چهل درصد کم هزینه‌ترین جمعیت	سهم بیست درصد پرهزینه‌ترین جمعیت (درصد)	شاخص پالما	شاخص تیل	شاخص اتکینسون
۱۳۸۰	۵.۵۵	۱۵.۴۹	۸.۹۳	۴.۶۰	۴۹.۵۱	۲.۱۹	۰.۳۰۵۱	۰.۲۵۸۴
۱۳۸۵	۵.۴۱	۱۵.۳۱	۹.۰۰	۴.۶۴	۴۸.۹۷	۲.۱۴	۰.۲۹۶۵	۰.۲۵۷۰
۱۳۹۰	۶.۹۴	۱۰.۱۷	۶.۳۲	۳.۶۱	۴۳.۸۳	۱.۵۴	۰.۲۱۲۷	۰.۱۹۰۱
۱۳۹۵	۶.۷۲	۱۱.۱۲	۶.۷۷	۳.۸۰	۴۵.۵۲	۱.۶۹	۰.۲۳۶۳	۰.۲۰۵۷
۱۳۹۷	۶.۳۴	۱۲.۴۴	۷.۴۷	۴.۱۲	۴۷.۳۷	۱.۸۹	۰.۲۶۵۷	۰.۲۲۷۳
۱۳۹۸	۶.۵۲	۱۱.۸۱	۷.۱۱	۳.۹۴	۴۶.۳۶	۱.۷۹	۰.۲۵۰۳	۰.۲۱۵۹
۱۳۹۹	۶.۳۹	۱۲.۰۲	۷.۲۴	۳.۹۹	۴۶.۲۴	۱.۷۸	۰.۲۴۹۲	۰.۲۱۷۵
۱۴۰۰	۶.۴۶	۱۱.۵۴	۷.۰۲	۳.۹۱	۴۵.۳۴	۱.۷۰	۰.۲۳۶۴	۰.۲۱۰۰
۱۴۰۱	۶.۵۹	۱۱.۲۳	۶.۸۲	۳.۸۰	۴۴.۹۰	۱.۶۵	۰.۲۲۹۲	۰.۲۰۳۸
۱۴۰۲	۶.۶۰	۱۱.۸۸	۷.۰۵	۳.۸۸	۴۶.۵۴	۱.۷۹	۰.۲۵۲۱	۰.۲۱۵۱
۱۴۰۳	۶.۷۹	۱۱.۱۴	۶.۶۶	۳.۷۲	۴۵.۱۷	۱.۶۷	۰.۲۳۳۰	۰.۲۰۲۳

در سال ۱۴۰۳ در مناطق روستایی سهم بیست درصد کم‌هزینه‌ترین و پرهزینه‌ترین جمعیت به ترتیب ۶.۸۱ و ۴۳.۳۱ درصد است که سهم هر دو شاخص نسبت به سال قبل کاهش یافته است.

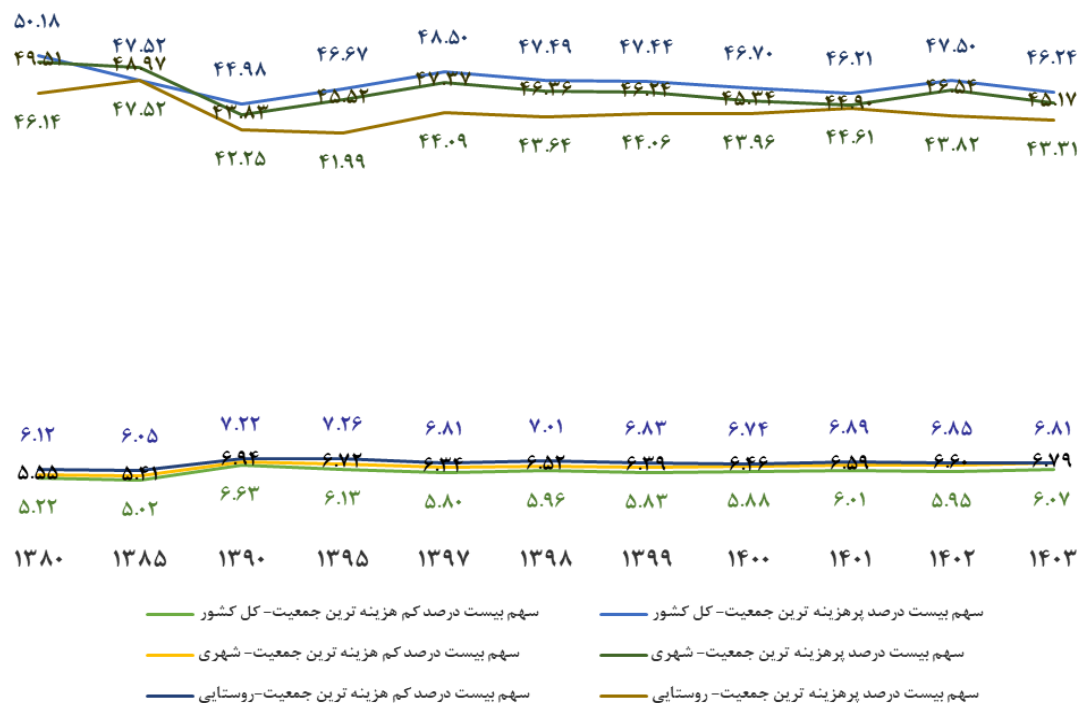
نسبت ده، بیست و چهل درصد پرهزینه‌ترین به ده، بیست و چهل درصد کم‌هزینه‌ترین جمعیت در مناطق روستایی به ترتیب ۱۰.۱۸، ۶.۳۶ و ۳.۵۹ است که هر سه شاخص نسبت به سال قبل کاهش یافته‌اند.

شاخص‌های پالما، تیل و اتکینسون در سال ۱۴۰۳ در مناطق روستایی به ترتیب ۱.۵۱، ۰.۲۰۷۲ و ۰.۱۸۸۰ است که هر سه آن‌ها نسبت به سال قبل کاهش یافته است.

۱۰- سایر شاخص‌های توزیع درآمد خانوارهای مناطق روستایی

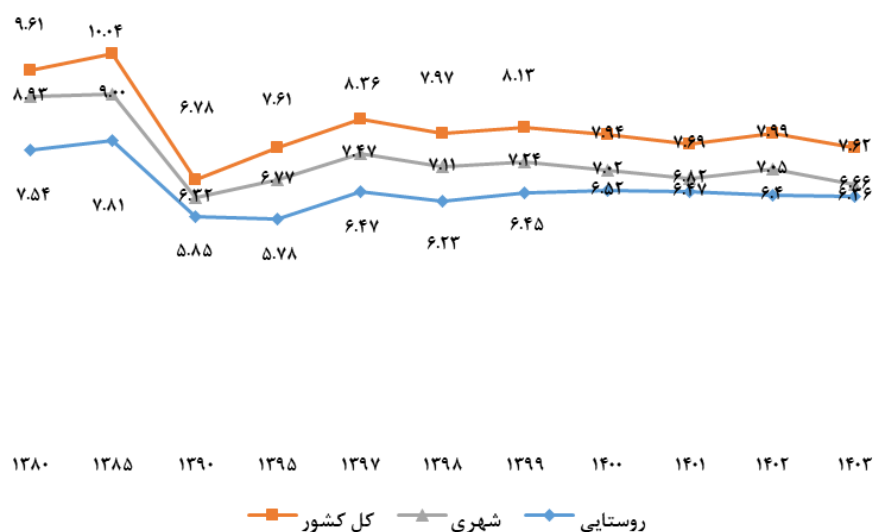
شرح	سهم بیست درصد کم هزینه‌ترین جمعیت (درصد)	نسبت هزینه ده درصد پر هزینه‌ترین به ده درصد کم هزینه‌ترین جمعیت	نسبت هزینه بیست درصد پر هزینه‌ترین به بیست درصد کم هزینه‌ترین جمعیت	نسبت هزینه چهل درصد پر هزینه‌ترین به چهل درصد کم هزینه‌ترین جمعیت	سهم بیست درصد پرهزینه‌ترین جمعیت (درصد)	شاخص پالما	شاخص تیل	شاخص اتکینسون
۱۳۸۰	۶.۱۲	۱۲.۶۸	۷.۵۴	۴.۰۹	۴۶.۱۴	۱.۸۱	۰.۲۵۱۲	۰.۲۲۲۴
۱۳۸۵	۶.۰۵	۱۳.۰۱	۷.۸۱	۴.۲۹	۴۷.۵۲	۱.۹۳	۰.۲۶۹۵	۰.۲۳۲۴
۱۳۹۰	۷.۲۲	۹.۳۸	۵.۸۵	۳.۳۹	۴۲.۲۵	۱.۴۰	۰.۱۹۰۷	۰.۱۷۴۱
۱۳۹۵	۷.۲۶	۹.۲۵	۵.۷۸	۳.۳۴	۴۱.۹۹	۱.۳۸	۰.۱۸۷۱	۰.۱۷۱۲
۱۳۹۷	۶.۸۱	۱۰.۶۸	۶.۴۷	۳.۶۳	۴۴.۰۹	۱.۵۷	۰.۲۱۷۴	۰.۱۹۳۸
۱۳۹۸	۷.۰۱	۱۰.۰۴	۶.۲۳	۳.۵۶	۴۳.۶۴	۱.۵۳	۰.۲۱۰۳	۰.۱۸۷۳
۱۳۹۹	۶.۸۳	۱۰.۵۴	۶.۴۵	۳.۶۳	۴۴.۰۶	۱.۵۶	۰.۲۱۶۱	۰.۱۹۳۰
۱۴۰۰	۶.۷۴	۱۰.۷۶	۶.۵۲	۳.۶۴	۴۳.۹۶	۱.۵۷	۰.۲۱۶۴	۰.۱۹۴۲
۱۴۰۱	۶.۸۹	۱۰.۵۵	۶.۴۷	۳.۷۰	۴۴.۶۱	۱.۶۲	۰.۲۲۳۹	۰.۱۹۷۰
۱۴۰۲	۶.۸۵	۱۰.۲۶	۶.۴۰	۳.۶۵	۴۳.۸۲	۱.۵۶	۰.۲۱۴۲	۰.۱۹۱۹
۱۴۰۳	۶.۸۱	۱۰.۱۸	۶.۳۶	۳.۵۹	۴۳.۳۱	۱.۵۱	۰.۲۰۷۲	۰.۱۸۸۰

نمودار ۸- سهم بیست درصد کم هزینه‌ترین و پرهزینه‌ترین جمعیت

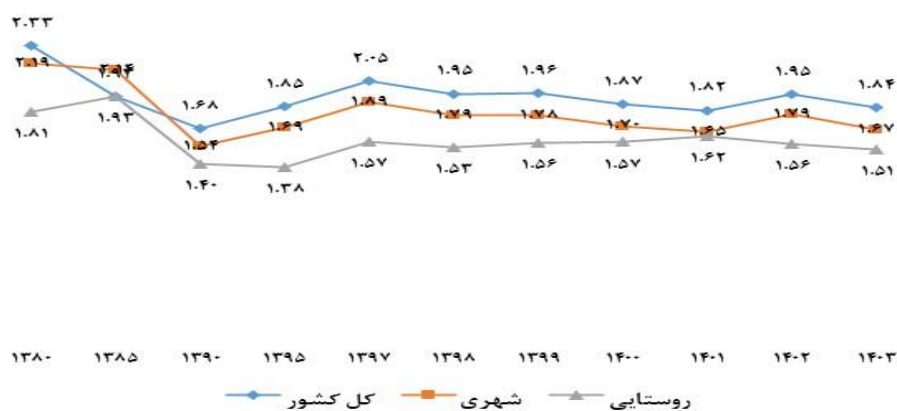

نمودار ۹- نسبت هزینه بیست درصد پرهزینه‌ترین به بیست درصد کم

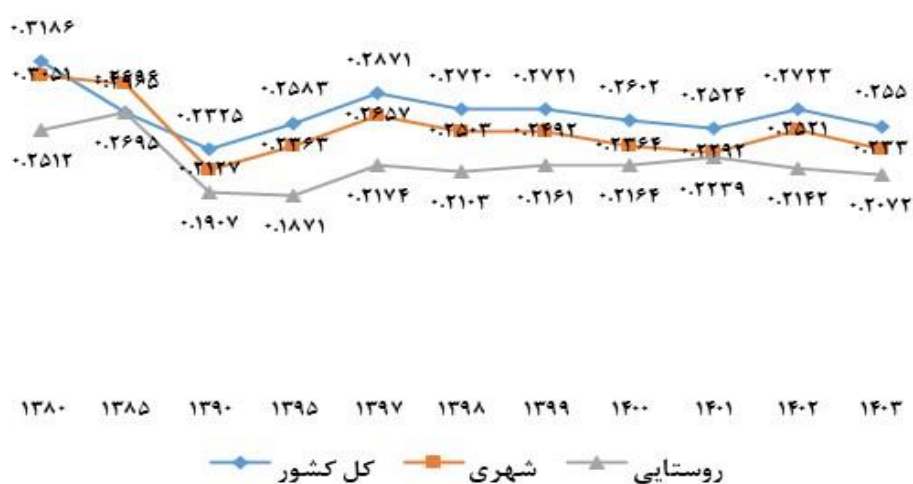
هزینه‌ترین جمعیت

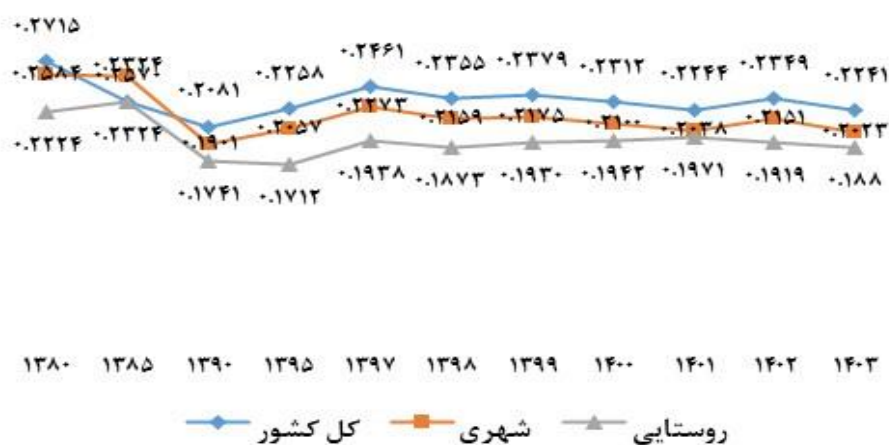
نمودار ۱۰- شاخص پالما

نمودار ۱۱- شاخص تیل

نمودار ۱۲- شاخص اتکینسون

ضریب جینی خانوارهای شهری و روستایی
در ۳۱ استان

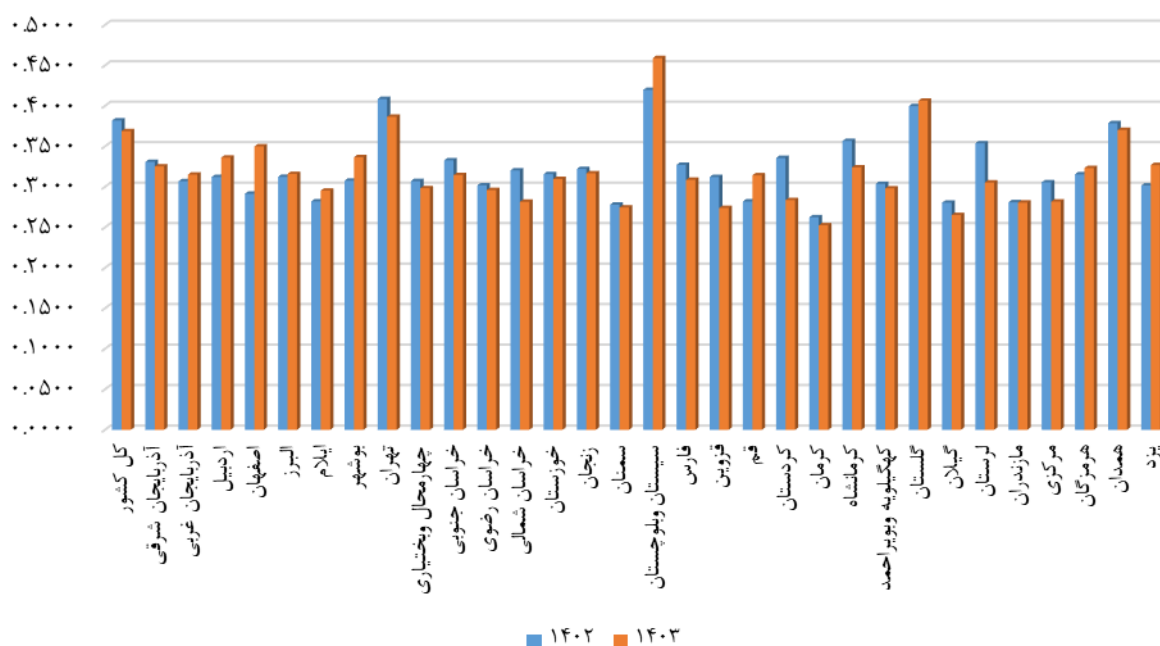
ضریب جینی در مناطق شهری و روستایی ۳۱ استان

در سال ۱۴۰۳ در مناطق شهری؛

بالاترین ضریب جینی برای استان سیستان و بلوچستان (۰.۴۵۹۱) مشاهده می‌شود که نسبت به سال قبل ۰.۰۳۹۳ واحد افزایش یافته است. این استان در تمامی سال‌های مورد بررسی بالاترین نابرابری را در بین مناطق شهری ۳۱ استان داشته است. پس از سیستان و بلوچستان، استان گلستان (۰.۴۰۶۴) بیشترین ضریب جینی را داشته که نسبت به سال قبل خود ۰.۰۰۶۷ واحد افزایش یافته است.

کمترین ضریب جینی مربوط به استان‌های کرمان (۰.۲۵۲۶) و گیلان (۰.۲۶۵۳) است که نسبت به سال قبل به ترتیب ۰.۰۰۹۹ و ۰.۰۱۵۲ واحد کاهش یافته‌اند.

نمودار ۱۳ - ضریب جینی مناطق شهری ۳۱ استان

۱۱- ضریب جینی خانوارهای شهری کل کشور و ۳۱ استان

استان	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳
کل کشور	۰.۴۱۷۷	۰.۳۵۶۸	۰.۳۷۳۰	۰.۳۹۴۰	۰.۳۸۲۸	۰.۳۸۳۵	۰.۳۷۵۷	۰.۳۶۹۶	۰.۳۸۲۰	۰.۳۶۸۹
آذربایجان شرقی	۰.۴۱۷۰	۰.۳۶۶۸	۰.۳۴۱۳	۰.۳۸۷۴	۰.۳۳۹۳	۰.۳۷۴۳	۰.۳۷۵۲	۰.۳۵۰۴	۰.۳۳۰۹	۰.۳۲۵۳
آذربایجان غربی	۰.۳۷۳۵	۰.۳۳۸۰	۰.۲۷۳۰	۰.۲۹۳۵	۰.۳۵۸۵	۰.۳۴۱۲	۰.۳۶۴۶	۰.۳۲۶۱	۰.۳۰۷۱	۰.۳۱۵۲
اردبیل	۰.۳۹۶۱	۰.۳۲۹۷	۰.۲۶۷۹	۰.۳۳۴۵	۰.۳۱۲۱	۰.۲۵۷۹	۰.۳۳۵۱	۰.۳۲۴۹	۰.۳۱۲۲	۰.۳۳۶۲
اصفهان	۰.۳۹۴۷	۰.۳۲۷۸	۰.۳۳۵۵	۰.۳۴۷۰	۰.۳۱۱۶	۰.۲۹۴۳	۰.۲۹۰۷	۰.۲۹۲۴	۰.۲۹۱۵	۰.۳۵۰۰
البرز	*_	۰.۲۷۱۷	۰.۳۱۹۰	۰.۳۱۹۴	۰.۳۰۹۵	۰.۳۲۲۷	۰.۳۰۲۸	۰.۳۰۶۴	۰.۳۱۲۴	۰.۳۱۵۹
ایلام	۰.۳۷۰۴	۰.۳۴۰۳	۰.۳۹۹۶	۰.۳۰۶۷	۰.۳۱۲۴	۰.۳۱۷۵	۰.۲۹۹۰	۰.۲۷۱۷	۰.۲۸۲۱	۰.۲۹۵۴
بوشهر	۰.۳۵۰۴	۰.۳۱۹۰	۰.۳۳۸۲	۰.۳۳۳۴	۰.۲۸۷۹	۰.۳۰۰۰	۰.۲۹۲۸	۰.۳۴۰۳	۰.۳۰۷۷	۰.۳۳۶۷
تهران	۰.۴۱۳۴	۰.۳۵۱۶	۰.۳۷۶۰	۰.۴۰۵۴	۰.۴۰۶۲	۰.۳۸۱۴	۰.۳۶۱۸	۰.۳۶۴۴	۰.۴۰۸۵	۰.۳۸۶۶
چهارمحال و بختیاری	۰.۳۳۸۰	۰.۳۳۳۷	۰.۳۰۰۳	۰.۳۳۱۰	۰.۳۱۳۱	۰.۳۲۲۶	۰.۳۱۸۴	۰.۳۴۰۷	۰.۳۰۷۲	۰.۲۹۸۴
خراسان جنوبی	۰.۳۸۴۰	۰.۳۲۰۱	۰.۲۸۵۳	۰.۳۲۲۸	۰.۳۲۲۹	۰.۳۰۹۵	۰.۳۴۷۵	۰.۳۵۳۹	۰.۳۳۲۸	۰.۳۱۴۶
خراسان رضوی	۰.۴۲۴۷	۰.۳۲۶۷	۰.۳۳۰۳	۰.۳۶۰۶	۰.۳۳۱۱	۰.۳۳۶۹	۰.۳۴۴۷	۰.۳۱۶۸	۰.۳۰۱۹	۰.۲۹۶۱
خراسان شمالی	۰.۴۱۹۳	۰.۳۳۲۴	۰.۳۲۴۵	۰.۳۴۶۳	۰.۳۵۴۸	۰.۳۳۰۷	۰.۳۴۲۳	۰.۳۳۵۱	۰.۳۲۰۴	۰.۲۸۱۶
خوزستان	۰.۳۶۵۲	۰.۳۳۷۰	۰.۳۷۹۳	۰.۳۷۳۶	۰.۳۳۴۴	۰.۳۴۳۵	۰.۳۵۴۲	۰.۳۰۸۱	۰.۳۱۵۷	۰.۳۰۹۸
زنجان	۰.۳۴۱۵	۰.۲۸۳۸	۰.۲۷۸۳	۰.۳۰۵۵	۰.۳۲۰۵	۰.۳۴۷۵	۰.۳۴۶۳	۰.۳۲۱۳	۰.۳۲۲۲	۰.۳۱۶۸
سمنان	۰.۳۷۴۵	۰.۳۳۳۰	۰.۲۹۰۱	۰.۲۹۸۷	۰.۲۹۳۸	۰.۳۴۲۵	۰.۳۰۷۶	۰.۲۸۸۲	۰.۲۷۸۱	۰.۲۷۴۶
سیستان و بلوچستان	۰.۴۲۳۷	۰.۴۰۰۶	۰.۴۰۳۶	۰.۴۶۵۰	۰.۴۴۷۹	۰.۴۵۷۰	۰.۴۹۲۹	۰.۴۶۴۷	۰.۴۱۹۸	۰.۴۵۹۱
فارس	۰.۳۵۵۷	۰.۳۵۷۰	۰.۳۲۱۰	۰.۳۵۷۴	۰.۳۲۰۰	۰.۳۱۸۶	۰.۳۳۸۴	۰.۳۸۹۱	۰.۳۲۷۱	۰.۳۰۸۷
قزوین	۰.۳۶۲۴	۰.۲۷۴۳	۰.۲۹۶۳	۰.۲۹۳۳	۰.۲۶۸۳	۰.۲۶۷۹	۰.۲۸۳۳	۰.۲۸۹۱	۰.۳۱۲۳	۰.۲۷۴۰
قم	۰.۳۸۰۳	۰.۳۵۹۸	۰.۳۱۵۹	۰.۳۶۸۲	۰.۳۱۵۴	۰.۳۳۱۴	۰.۳۲۵۸	۰.۳۴۴۱	۰.۲۸۲۰	۰.۳۱۴۳
کردستان	۰.۳۳۸۶	۰.۳۱۰۷	۰.۲۶۲۷	۰.۲۸۶۷	۰.۳۱۵۱	۰.۳۲۰۱	۰.۳۳۴۳	۰.۳۱۷۴	۰.۳۳۵۷	۰.۲۸۳۷
کرمان	۰.۴۰۰۸	۰.۳۳۲۸	۰.۳۱۰۸	۰.۳۳۷۰	۰.۳۱۷۶	۰.۳۰۵۰	۰.۲۷۲۹	۰.۲۷۰۰	۰.۲۶۲۵	۰.۲۵۲۶
کرمانشاه	۰.۴۰۸۲	۰.۳۴۱۳	۰.۲۸۱۳	۰.۳۴۶۵	۰.۳۰۲۱	۰.۳۰۱۴	۰.۳۰۰۲	۰.۳۱۰۱	۰.۳۵۶۸	۰.۳۲۴۱
کهگیلویه و بویراحمد	۰.۴۱۶۴	۰.۳۰۴۹	۰.۲۴۳۹	۰.۲۹۶۱	۰.۳۱۱۸	۰.۳۰۲۴	۰.۳۱۲۷	۰.۲۹۹۴	۰.۳۰۳۸	۰.۲۹۸۱
گلستان	۰.۴۰۸۳	۰.۳۸۰۶	۰.۳۸۸۷	۰.۳۷۲۶	۰.۳۵۹۱	۰.۳۶۹۵	۰.۴۰۱۸	۰.۴۲۰۶	۰.۳۹۹۷	۰.۴۰۶۴
گیلان	۰.۳۹۹۹	۰.۳۱۱۸	۰.۳۸۸۴	۰.۳۴۳۰	۰.۲۹۸۲	۰.۳۲۹۶	۰.۳۰۹۶	۰.۳۰۳۳	۰.۲۸۰۵	۰.۲۶۵۳
لرستان	۰.۳۶۱۰	۰.۳۰۷۱	۰.۲۸۵۳	۰.۳۶۱۹	۰.۳۱۴۹	۰.۳۳۴۶	۰.۲۸۹۹	۰.۳۳۴۹	۰.۳۵۳۸	۰.۳۰۵۴
مازندران	۰.۴۱۶۷	۰.۳۰۸۹	۰.۳۰۴۸	۰.۳۰۹۲	۰.۳۱۸۸	۰.۳۳۶۸	۰.۳۳۹۱	۰.۳۰۱۹	۰.۲۸۱۰	۰.۲۸۰۶
مرکزی	۰.۳۷۵۹	۰.۳۴۸۸	۰.۳۱۵۷	۰.۲۷۵۹	۰.۲۶۱۵	۰.۲۹۴۹	۰.۳۰۴۸	۰.۲۹۹۶	۰.۳۰۵۷	۰.۲۸۱۹
هرمزگان	۰.۴۲۲۰	۰.۲۸۷۶	۰.۳۴۹۷	۰.۳۶۲۰	۰.۳۶۶۳	۰.۳۵۸۸	۰.۳۵۲۸	۰.۳۱۱۸	۰.۳۱۵۵	۰.۳۲۳۳
همدان	۰.۳۹۱۵	۰.۳۴۲۸	۰.۳۲۲۹	۰.۳۷۵۶	۰.۳۵۸۶	۰.۴۰۱۳	۰.۳۴۹۰	۰.۳۶۳۲	۰.۳۷۸۷	۰.۳۷۰۳
یزد	۰.۳۵۰۹	۰.۳۱۶۵	۰.۲۷۰۲	۰.۳۱۷۲	۰.۳۲۵۰	۰.۳۲۹۹	۰.۲۷۶۹	۰.۳۳۱۹	۰.۳۰۱۸	۰.۳۲۷۰

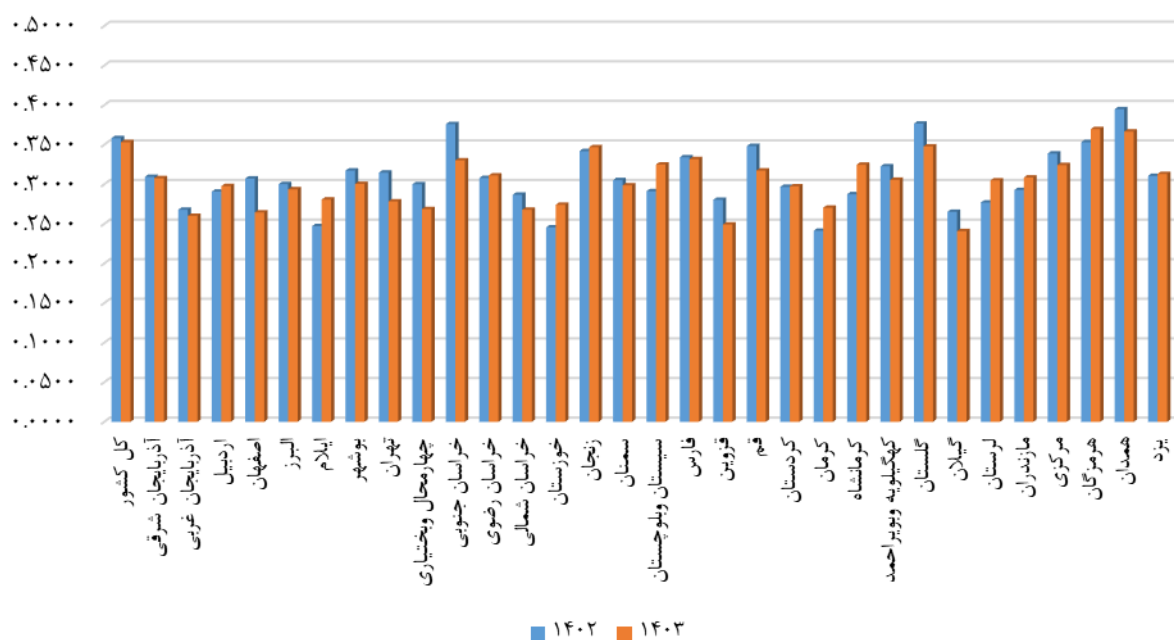
*: در سال مذکور استان البرز، مستقل نشده است.

در سال ۱۴۰۳ در مناطق روستایی؛

بالاترین ضریب جینی در استان هرمزگان (۰.۳۶۹۷) مشاهده می‌شود که نسبت به سال قبل ۰.۰۱۶۵ افزایش داشته است. پس از استان هرمزگان بالاترین ضریب جینی مربوط به استان همدان (۰.۳۶۶۶) می باشد که نسبت به سال گذشته ۰.۰۲۸۲ واحد کاهش یافته است.

کمترین ضریب جینی مربوط به استان‌های گیلان (۰.۲۴۰۸) و قزوین (۰.۲۴۹۲) است که نسبت به سال قبل به ترتیب ۰.۰۲۴۴ و ۰.۰۳۱۳ واحد کاهش یافته اند.

نمودار ۱۴ - ضریب جینی مناطق روستایی ۳۱ استان

۱۲- ضریب جینی خانوارهای روستایی کل کشور و ۳۱ استان

استان	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳
کل کشور	۰.۳۹۷۷	۰.۳۳۹۴	۰.۳۳۶۲	۰.۳۵۹۵	۰.۳۵۳۹	۰.۳۵۹۰	۰.۳۵۹۴	۰.۳۶۴۳	۰.۳۵۸۳	۰.۳۵۳۲
آذربایجان شرقی	۰.۳۵۴۲	۰.۳۱۴۰	۰.۳۳۲۳	۰.۳۲۵۹	۰.۳۵۲۲	۰.۳۳۹۰	۰.۳۴۰۲	۰.۳۰۲۸	۰.۳۰۹۳	۰.۳۰۷۷
آذربایجان غربی	۰.۳۲۳۰	۰.۲۸۲۹	۰.۲۷۲۸	۰.۲۹۷۸	۰.۳۲۱۳	۰.۳۰۸۱	۰.۳۲۴۸	۰.۳۵۳۸	۰.۲۶۷۹	۰.۲۶۰۱
اردبیل	۰.۳۵۲۶	۰.۳۰۲۳	۰.۲۸۹۸	۰.۳۰۸۲	۰.۳۳۸۴	۰.۲۹۵۹	۰.۳۰۴۰	۰.۲۸۰۶	۰.۲۹۰۸	۰.۲۹۷۷
اصفهان	۰.۳۸۰۵	۰.۳۳۴۴	۰.۳۱۱۵	۰.۳۲۷۷	۰.۲۹۶۴	۰.۳۰۰۲	۰.۲۸۸۵	۰.۲۹۱۴	۰.۳۰۷۲	۰.۲۶۴۴
البرز	*_	۰.۲۷۰۵	۰.۳۰۹۵	۰.۳۰۹۹	۰.۳۱۳۵	۰.۳۵۷۴	۰.۳۰۵۸	۰.۳۰۳۳	۰.۳۰۰۲	۰.۲۹۳۷
ایلام	۰.۳۳۱۰	۰.۳۲۸۲	۰.۳۰۲۷	۰.۲۷۱۹	۰.۲۶۰۳	۰.۲۹۱۳	۰.۲۸۵۱	۰.۲۳۵۴	۰.۲۴۷۱	۰.۲۸۰۷
بوشهر	۰.۳۴۷۸	۰.۳۵۴۵	۰.۲۸۸۷	۰.۳۰۳۶	۰.۲۸۸۰	۰.۲۹۷۳	۰.۲۵۹۳	۰.۳۱۷۶	۰.۳۱۷۳	۰.۳۰۰۴
تهران	۰.۳۸۸۳	۰.۲۹۱۰	۰.۳۰۰۸	۰.۳۴۴۴	۰.۳۱۵۴	۰.۳۱۶۶	۰.۳۱۵۵	۰.۲۹۸۱	۰.۳۱۴۷	۰.۲۷۸۴
چهارمحال و بختیاری	۰.۳۰۲۶	۰.۳۰۷۵	۰.۲۷۹۱	۰.۳۱۴۴	۰.۳۱۰۶	۰.۳۶۲۱	۰.۳۱۴۵	۰.۳۰۸۷	۰.۳۰۰۰	۰.۲۶۸۶
خراسان جنوبی	۰.۳۴۴۷	۰.۲۶۴۵	۰.۲۴۲۰	۰.۳۲۴۶	۰.۳۳۸۶	۰.۲۹۶۴	۰.۳۶۳۳	۰.۳۵۳۶	۰.۳۷۶۰	۰.۳۳۰۲
خراسان رضوی	۰.۳۹۳۵	۰.۳۲۴۶	۰.۳۰۳۵	۰.۳۳۶۴	۰.۳۱۴۵	۰.۳۳۲۸	۰.۳۳۰۳	۰.۳۳۴۹	۰.۳۰۸۰	۰.۳۱۱۲
خراسان شمالی	۰.۳۵۵۰	۰.۲۸۵۴	۰.۲۹۰۰	۰.۲۹۰۱	۰.۳۲۵۱	۰.۲۷۴۰	۰.۳۰۹۸	۰.۳۲۲۹	۰.۲۸۶۸	۰.۲۶۷۸
خوزستان	۰.۳۸۷۵	۰.۲۹۲۱	۰.۲۴۸۴	۰.۳۰۳۹	۰.۲۵۵۳	۰.۲۴۰۹	۰.۲۷۶۵	۰.۲۶۲۶	۰.۲۴۵۵	۰.۲۷۴۱
زنجان	۰.۳۲۱۰	۰.۲۵۹۸	۰.۲۶۲۸	۰.۳۱۱۱	۰.۳۴۵۰	۰.۳۵۵۴	۰.۳۳۲۶	۰.۳۲۵۶	۰.۳۴۱۹	۰.۳۴۶۸
سمنان	۰.۳۲۸۵	۰.۳۰۷۸	۰.۳۰۸۱	۰.۲۹۴۶	۰.۲۸۹۸	۰.۳۴۱۰	۰.۳۲۶۰	۰.۳۴۰۸	۰.۳۰۵۲	۰.۲۹۸۶
سیستان و بلوچستان	۰.۳۱۶۱	۰.۳۴۴۰	۰.۲۹۶۷	۰.۳۲۵۴	۰.۳۲۶۸	۰.۳۴۵۹	۰.۳۳۸۶	۰.۲۹۹۸	۰.۲۹۱۳	۰.۳۲۵۰
فارس	۰.۳۷۹۱	۰.۳۳۲۶	۰.۳۰۹۷	۰.۳۱۳۲	۰.۳۰۹۱	۰.۲۸۵۸	۰.۳۰۴۴	۰.۳۶۲۴	۰.۳۳۴۱	۰.۳۳۱۷
قزوین	۰.۳۶۴۷	۰.۳۲۳۸	۰.۲۹۵۶	۰.۲۷۳۴	۰.۲۹۳۰	۰.۲۷۹۲	۰.۳۳۰۱	۰.۲۸۵۱	۰.۲۸۰۵	۰.۲۴۹۲
قم	۰.۳۹۴۷	۰.۳۱۹۶	۰.۲۸۲۴	۰.۳۳۱۵	۰.۳۳۷۶	۰.۳۳۵۵	۰.۳۵۱۰	۰.۳۴۵۰	۰.۳۴۸۳	۰.۳۱۷۴
کردستان	۰.۳۰۶۰	۰.۲۸۳۷	۰.۲۷۱۳	۰.۲۷۴۴	۰.۲۵۱۷	۰.۲۵۵۸	۰.۲۸۵۱	۰.۳۰۶۹	۰.۲۹۶۷	۰.۲۹۷۵
کرمان	۰.۴۲۶۶	۰.۳۰۷۳	۰.۳۱۱۳	۰.۲۸۴۳	۰.۲۹۰۱	۰.۲۸۷۹	۰.۲۶۲۶	۰.۲۴۴۸	۰.۲۴۱۳	۰.۲۷۰۴
کرمانشاه	۰.۳۸۳۳	۰.۳۱۱۲	۰.۲۸۶۱	۰.۳۰۷۹	۰.۲۷۳۳	۰.۲۸۷۰	۰.۲۷۹۳	۰.۲۶۹۵	۰.۲۸۷۴	۰.۳۲۴۷
کهگیلویه و بویراحمد	۰.۴۴۷۵	۰.۲۶۹۷	۰.۲۲۵۰	۰.۲۴۰۴	۰.۳۳۱۱	۰.۳۲۳۱	۰.۳۳۹۹	۰.۳۲۶۸	۰.۳۲۲۷	۰.۳۰۵۶
گلستان	۰.۴۰۱۰	۰.۳۳۷۴	۰.۳۱۰۶	۰.۳۴۸۸	۰.۳۵۴۶	۰.۳۵۲۴	۰.۳۵۸۸	۰.۳۴۱۲	۰.۳۷۶۶	۰.۳۴۷۹
گیلان	۰.۳۷۸۴	۰.۳۳۳۸	۰.۲۸۱۱	۰.۳۲۰۰	۰.۳۰۹۷	۰.۳۲۷۷	۰.۳۰۵۴	۰.۲۹۴۳	۰.۲۶۵۲	۰.۲۴۰۸
لرستان	۰.۳۵۵۳	۰.۲۷۰۰	۰.۲۸۸۱	۰.۳۰۴۸	۰.۲۹۸۷	۰.۳۵۶۱	۰.۳۱۸۹	۰.۳۰۵۴	۰.۲۷۶۹	۰.۳۰۴۹
مازندران	۰.۳۶۹۱	۰.۳۰۹۴	۰.۲۷۳۳	۰.۲۵۱۹	۰.۳۲۴۵	۰.۳۰۳۹	۰.۳۲۶۲	۰.۳۴۳۶	۰.۲۹۲۸	۰.۳۰۸۵
مرکزی	۰.۳۵۲۰	۰.۳۵۵۱	۰.۳۴۰۹	۰.۳۵۹۸	۰.۳۳۴۲	۰.۳۳۶۰	۰.۳۲۶۷	۰.۳۵۰۳	۰.۳۳۸۹	۰.۳۲۴۳
هرمزگان	۰.۴۱۸۸	۰.۲۸۵۸	۰.۳۳۷۸	۰.۳۶۷۰	۰.۳۵۳۳	۰.۳۵۲۲	۰.۳۱۸۷	۰.۳۰۵۶	۰.۳۵۳۲	۰.۳۶۹۷
همدان	۰.۳۷۳۹	۰.۳۰۵۰	۰.۳۰۸۷	۰.۳۱۴۰	۰.۳۶۹۸	۰.۳۵۷۵	۰.۳۴۸۷	۰.۳۹۱۳	۰.۳۹۴۸	۰.۳۶۶۶
یزد	۰.۳۷۱۲	۰.۳۶۳۰	۰.۳۲۹۲	۰.۳۴۳۶	۰.۲۸۷۵	۰.۲۹۴۵	۰.۳۳۰۴	۰.۳۲۲۴	۰.۳۱۰۶	۰.۳۱۳۰

* در سال مذکور استان البرز ، مستقل نشده است.

تعاریف و مفاهیم

۱. ضریب جینی^۱

یکی از شاخص‌های سنجش نابرابری درآمد جامعه، ضریب جینی است. ضریب جینی عددی است بین صفر و یک (یا صفر و صد درصد) که در آن صفر به معنی توزیع کاملاً برابر درآمد یا ثروت و یک به معنای نابرابری مطلق در توزیع است. در بین محققین روش‌های مختلفی برای محاسبه این شاخص وجود دارد. عمده‌ترین آن‌ها دو نوع روش با گروه‌بندی و بدون گروه‌بندی می‌باشد. از لحاظ آماری، ضریب جینی، نسبت اندازه نابرابری توزیع درآمد در جامعه به حداکثر اندازه نابرابری درآمدی ممکن در یک توزیع درآمد کاملاً ناعادلانه است.

- محاسبه ضریب جینی بدون گروه‌بندی :

برای محاسبه ضریب جینی بدون گروه‌بندی از فرمول زیر استفاده می‌شود.

$$Gini = 2 \frac{Cov(y_i, f_i)}{\frac{1}{N} \sum_{i=1}^N y_i} \quad \text{که در آن:}$$

y_i درآمد خانوار i ام

f_i رتبه خانوار i ام (f برای خانوارهای فقیر صفر و برای خانوارهای غنی یک در نظر گرفته می‌شود).

- محاسبه ضریب جینی با گروه‌بندی:

بعد از مرتب کردن صعودی درآمد سرانه خانوارها داده‌ها را به گروه‌های مساوی تقسیم کرده و سپس تعیین می‌شود که هر یک از گروه‌های مورد نظر چه درصد از درآمد جامعه را به خود اختصاص داده است. ضریب جینی با گروه‌بندی از فرمول زیر به دست می‌آید:

$$G = 1 - 2 \int_0^1 f(x) dx$$

$$G = 1 - \sum_{i=0}^{k-1} (y_{i+1} + y_i)(x_{i+1} - x_i) \Rightarrow G = 1 - 1/N \sum_{i=0}^{k-1} (y_{i+1} + y_i)$$

در این فرمول $1/N$ نسبت گروه‌بندی‌ها است (اگر از دهک استفاده شود $1/10$ و اگر از بیستک استفاده شود $1/20$ و...). با توجه به اینکه برای نشان دادن توزیع و چگونگی تغییرات سهم گروه‌های جامعه و تغییرات سهم‌ها از دهک‌ها استفاده می‌شود، در این مطالعه برای محاسبه ضریب جینی از دهک‌ها استفاده شده است.

۲. شاخص تیل^۲

شاخص تیل، بر مفهوم انتروپی استوار است. این شاخص بین صفر و $\ln N$ تغییر می‌کند. مقدار صفر حالت برابری کامل و $\ln N$ نابرابری کامل است. انتقال درآمد از یک فرد ثروتمند به یک فرد فقیر شاخص تیل را کاهش می‌دهد. $GE(1)$ معرف شاخص تیل است که از فرمول زیر محاسبه می‌شود^۳:

$$GE(1) = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \frac{y_i}{\bar{y}} \ln\left(\frac{y_i}{\bar{y}}\right)$$

که در آن N تعداد خانوارها، y_i درآمد خانوار i ام و $\bar{y}$ میانگین درآمد کل خانوارها است. مزیت این معیار نسبت به ضریب جینی آن است که به خانوارهای فقیر وزن بیشتری اختصاص می‌دهد.

۳. شاخص‌های نابرابری اتکینسون^۴

اتکینسون یکی دیگر از معیارهای نابرابری را ارائه داده است، که در آن پارامتر وزنی ε (میزان اجتناب از نابرابری) می‌باشد و هر چه میزان اجتناب از نابرابری بیشتر باشد، میزان نابرابری محاسبه شده برای توزیع معین درآمد بیشتر است. به عبارتی ε میزانی است که جامعه به نابرابری اهمیت می‌دهد. معیارهای نابرابری اتکینسون به روش زیر محاسبه می‌شود^۵:

$$A_\varepsilon = 1 - \left[\frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \left(\frac{y_i}{\bar{y}} \right)^{1-\varepsilon} \right]^{\frac{1}{1-\varepsilon}} \quad \varepsilon \neq 1$$

$$A_\varepsilon = 1 - \frac{\prod_{i=1}^N y_i^{(1/N)}}{\bar{y}} \quad \varepsilon = 1$$

که در آن N تعداد خانوارها، y_i درآمد خانوار i ام، $\bar{y}$ میانگین درآمد کل خانوارها و ε پارامتر اجتناب از نابرابری است ($0 < \varepsilon < \infty$). در نتیجه هر چه مقدار ε بیشتر باشد جامعه نسبت به نابرابری نگرانی بیشتری دارد. اگر $A=0$ باشد برابری کامل و هنگامی که $A=1$ باشد نابرابری کامل است. دامنه تغییرات این معیار بین صفر و یک می‌باشد.

^۲- Theil

^۳- Introduction to Poverty Analysis, World Bank (2005).

^۴- Atkinson.

^۵- Introduction to Poverty Analysis, World Bank (2005).

۴. شاخص پالما^۶:

مفهوم آن نسبت ده درصد پردرآمدترین جمعیت به چهل درصد کم درآمدترین جمعیت است و گویای آن است که وضعیت پردرآمدترین دهک جمعیت نسبت به ۴ دهک کم درآمدترین جمعیت تغییر نموده است.

۵. نسبت پراکندگی (نابرابری):

این نسبت متوسط هزینه‌های پردرآمدترین افراد را به کم درآمدترین افراد اندازه‌گیری می‌کند. برای محاسبه آن می‌توان از دهک یا پنجک استفاده نمود. به عبارتی این شاخص نسبت متوسط هزینه ده درصد پردرآمدترین به ده درصد کم درآمدترین افراد را نشان می‌دهد. نسبت پراکندگی به صورت زیر محاسبه می‌شود^۷:

$$q_i^j = \frac{\text{متوسط هزینه‌های دهک‌های بالایی } i}{\text{متوسط هزینه‌های دهک‌های پایینی } j}$$

^۶- Palma Index.

^۷- Introduction to Poverty Analysis, World Bank (2005).